

УДК 327.7:364.692(536.7)(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-5206.2025.40.20>

Сегеда О. О.

доктор філософії зі спеціальності «Політологія»,
кафедра міждисциплінарної освіти,
Києво-Могилянська школа професійної та неперервної освіти,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
вул. Волоська 12/4, 7-й корпус Києво-Могилянської академії, м. Київ, 04070, Україна
E-mail: o.seheda@ukma.edu.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-5155-9515>

Хоменська І. В.

к. філол. н.,
очільниця дирекції «Медіацентр»
ДП «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв»
вул. Пирогова, 6-А, м. Київ, 01054, Україна
E-mail: inna.khomenska@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-1555-1879>

ГУМАНІТАРНА ДИПЛОМАТІЯ КУВЕЙТУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті розглядається досвід гуманітарної дипломатії Кувейту в контексті його співпраці з міжнародними організаціями та виокремлюються релевантні аспекти для подальшого розвитку кувейтсько-українських відносин у сфері гуманітарної дипломатії. Методологія дослідження базується на структурно-функціональному аналізі, кейс-стаді та методі синтезу. Проведено аналіз суб'єктів гуманітарної дипломатії Кувейту (Кувейтський фонд арабського економічного розвитку, Міністерство з питань авкафів та ісламу, Дім Закят, Міжнародна ісламська благодійна організація, Червоний півмісяць) та схарактеризовано кейси співпраці Кувейту з міжнародними організаціями та Україною за напрямом гуманітарної дипломатії. Зроблено одну з перших в українському політологічному дискурсі спробу узагальнити висновки з практики гуманітарної дипломатії Кувейту, актуальні для українських зовнішньополітичних інтересів – залучення більших обсягів гуманітарної допомоги та синтез успішних іміджевих дипломатичних практик для нейтралізації геополітичних загроз. З'ясовано, що гуманітарна дипломатія Кувейту налічує понад 50-річну історію розвитку та глибоко вкорінена в його зовнішню політику як фактор зміцнення позитивного іміджу, репутаційної і прямої безпеки емірату. У багатосторонньому форматі гуманітарна дипломатія Кувейту реалізується насамперед через такі агенції ООН, як ОСНА, WFP, UNICEF, UNHCR, співпраця з якими здійснюється, зокрема, через Офіс координатора системи ООН у Кувейті. Географія гуманітарної дипломатії Кувейту представлена більшістю регіонів світу, хоча левову частку реципієнтів кувейтської допомоги становлять арабські країни. Аналіз українсько-кувейтських відносин у галузі гуманітарної дипломатії засвідчив сталу, тривалу взаємовигідну співпрацю з перспективами поглиблення. У дослідженні також наводяться конкретні кроки щодо розкриття нереалізованого потенціалу українсько-кувейтської гуманітарної співпраці.

Ключові слова: гуманітарна дипломатія, міжнародні організації, ООН, Кувейт, Україна.

Актуальність. Спалах повномасштабних військових конфліктів у Європі, Африці та на Близькому Сході, зростання напруженості в контексті індо-пакистанських та китайсько-тайванських відносин, а також потенційні загрози ескалації в інших регіонах світу є тривожним сигналом прийдешнього переформатування глобальної системи колективної безпеки, встановленої із запровадженням ООН за результатами II Світової війни. Історичні прецеденти таких переломних моментів у системі глобального управління (Вестфальський мир, Віденський конгрес, Ліга Націй) підкреслюють фактор геополітичної невизначеності та турбулентності в процесі формування нового світового порядку, особливо для держав з обмеженими військово-економічними, політичними спроможностями (так звані *middle power*). За цих обставин гуманітарна дипломатія як інструмент зміцнення міжнародного іміджу держави, налагодження сталих партнерств та нарощування миротворчої репутації є перспективним зовнішньополітичним напрямом. Держава Кувейт демонструє зразкові результати впровадження гуманітарної дипломатії у свою зовнішньополітичну діяльність щодо політико-безпекових переваг, які цей напрям передбачає. У контексті українських екзистенційних викликів кувейтський досвід цікавий тим, що ця невелика держава на узбережжі Затоки мала аналогічний досвід повномасштабної оборонної війни в 1990–1991 роках проти сусіда-агресора, стиль війни і риторики якого багато в чому нагадує сучасні геноцидні наративи і дії РФ. Наразі відновлений і заможний Кувейт допомагає Україні в гуманітарному вимірі, що актуалізує питання інтенсифікації двосторонньої співпраці на рівні як політико-дипломатичних офіційних контактів, так і взаємодії благодійних, громадських, релігійних та інших типів організацій обох держав.

Постановка проблеми та її зв'язок з практичними задачами. Питання оптимізації двосторонньої співпраці між Україною та Кувейтом у царині гуманітарної дипломатії донедавна не виходило за межі дипломатичних дискусій у вузькопрофесійних колах. Лише впродовж останніх 5 років з'явилися публікації українських політологів про стан, проблеми, обмеження та перспективи гуманітарного напрямку українсько-кувейтської співпраці, хоча вони теж не є вичерпними для якісного аудиту цього напрямку зовнішньополітичної діяльності України. Так, окремого дослідження заслуговує досвід Кувейту в галузі гуманітарної дипломатії через призму багатосторонньої дипломатії (тобто через посередництво міжнародних організацій). Практична значущість такого дослідження для українських зовнішньополітичних інтересів полягає у двох аспектах: 1) кейс гуманітарної дипломатії Кувейту як фактор політичної та безпекової стабільності на традиційно неспокійній регіональній геополітичній шахівниці; 2) активна міжнародна гуманітарна дипломатія Кувейту як фактор поглиблення двосторонньої співпраці з Україною на тлі її оборонної війни проти держави-агресора.

Мета статті – дослідити досвід гуманітарної дипломатії Кувейту в контексті його співпраці з міжнародними організаціями та виокремити потенційно важливі аспекти для подальшого розвитку кувейтсько-українських відносин за напрямом гуманітарної дипломатії. Мета статті передбачає виконання таких **завдань**: 1) аналіз суб'єктів гуманітарної дипломатії Кувейту; 2) характеристика найвагоміших кейсів співпраці Кувейту з міжнародними організаціями та Україною за напрямом гуманітарної дипломатії; 3) синтез висновків з практики гуманітарної дипломатії Кувейту, релевантних для українських зовнішньополітичних цілей у Кувейті.

Методологічна основа дослідження базується на комплексному підході, який поєднує: 1) структурно-функціональний аналіз суб'єктів гуманітарної дипломатії Кувейту; 2) кейс-стаді гуманітарної дипломатії Кувейту в межах його взаємодії з Україною та міжнародними організаціями; 3) метод синтезу для узагальнення релевантних для України висновків з кувейтської практики гуманітарної дипломатії на основі контент-аналізу результатів дослідження.

Новизна дослідження полягає в тому, що воно є однією з перших в українському політологічному дискурсі спроб аналізу багатосторонньої гуманітарної дипломатії Кувейту через призму українських зовнішньополітичних інтересів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен гуманітарної дипломатії загалом досліджують Дж. Батталоглу, М. Ван Вессел, А. Газзанті, В. Ебервейн, Х. Кавак, П. ді Котроне, А. де Лаурі, Л. Мінеар, П. Реньє, Х. Слім, Г. Сміт, Д. Хілхорст, Ф. Фарасін, А. Фелфей, С. Турунен та ін., з-поміж українських учених – Я. Бажан, О. Белогубова, О. Васковець, К. Вікторов, Ю. Генкул, Ю. Гелемей, В. Климончук, О. Ковтун, М. Коновалова, М. Окладна, Л. Первалова та ін. Поняття гуманітарної дипломатії є відносно молодим, набувши широкого вжитку із заснуванням ООН, яка опікується глобальними проблемами гуманітарного характеру. Визначення поняття гуманітарної дипломатії можливо розглядати з декількох боків залежно від того, хто є її суб'єктом (дипломати, міжнародні організації, недержавні гуманітарні організації тощо), якими є її цілі (національні інтереси держави, підтримка універсальних гуманістичних ініціатив тощо) та шляхи імплементації (двостороння або багатостороння дипломатія, аналітично-звітна або практична діяльність у місцях розгортання криз). У цьому дослідженні ми послуговуватимемося визначенням гуманітарної дипломатії авторства Г. Сміта: промоція універсальних загальнолюдських інтересів мирними методами, провідником якої є гуманітарні діячі, які послуговуються дипломатичними, комунікаційними, переговорними та іншими релевантними відносно мети їхньої діяльності інструментами (Minear & Smith, 2007, p. 59). Слід зазначити, що наведене визначення корелює з позицією інших дослідників теми, наприклад, Е. Руссо, С. Пенде, А. де Лаурі та ін. (De Lauri, 2018; Rousseau & Pende, 2020, p. 253–255). Гуманітарну дипломатію як інструмент зовнішньої політики Кувейту вивчають І. аль-Азімі, М. Елая, Г. Елькахлоут, Р. Лакшмінараянан, М. Лейхтман, А. Пачинська, Х. Халіфа та ін. В Україні окреслене питання, а також вузький аспект двостороннього співробітництва між Україною та Кувейтом за напрямом гуманітарної дипломатії знайшло відображення в працях А. Горба, В. Климончука, Н. Конопки, О. Сегеди та ін. Ширша рамка українсько-кувейтських відносин (політична, економічна, культурна, науково-освітня співпраця) розкрита в дослідженнях О. Балануци, С. Дерев'янка, В. Марчука, К. Подгорської, Г. Турави та ін.

Результати. Гуманітарний аспект глибоко вкорінений у зовнішню політику Кувейту, який має понад 50-річний досвід системного надання гуманітарної допомоги країнам світу. Факти надання кувейтцями допомоги постраждалим від голоду персам та від пожеж туркам зафіксовані ще на початку ХХ ст., задовго до проголошення Кувейтом незалежності в 1961 році, коли почалося формування інституційного фундаменту гуманітарної дипломатії держави. Чимало науковців (зокрема, Г. Елькахлоут) відзначають недостаню опрацьованість концепції гуманітарної дипломатії Кувейту в стратегіях національного рівня,

розмиті регуляторні межі щодо діяльності державних та недержавних гуманітарних діячів, брак офіційної комунікації на відповідну тему і як наслідок – обмежений обсяг релевантної фахової літератури. Інституційний аналіз системи гуманітарної дипломатії Кувейту дійсно продемонстрував децентралізований, горизонтальний характер ухвалення рішень, у якому простежуються елементи консенсусного управління трьох акторів: членів правлячої родини, парламенту та дотичних центральних органів виконавчої влади (Elkahlout, 2020, р. 146). Багаторічній системі гуманітарної дипломатії Кувейту також притаманна мінливість. Наприклад, станом на 2025 рік кувейтський парламент – Національну асамблею – розпущено (Указом Еміра Кувейту від 2024 року), що тимчасово виводить відповідні депутатські комітети з архітектури гуманітарної дипломатії Кувейту.

Попри складну систему ієрархічних взаємозв'язків суб'єктів гуманітарної дипломатії Кувейту та брак актуальної оглядової літератури (нааявної переважно арабською мовою), Кувейт належить до числа найбільших гуманітарних донорів у світі. У 2000-х роках Кувейт входив у ТОП-10 країн – донорів гуманітарної допомоги. З початком подій Арабської весни темпи так званої динарної дипломатії Кувейту (від назви національної валюти – динар) сповільнилися до 13–14 млн дол. США у 2011–2012 роках, однак уже у 2013–2015 роках Кувейт став найбільшим донором допомоги для країн арабського світу, витративши на цей вектор зовнішньої політики 326 млн дол. США у 2013 році, 328 млн дол. США у 2014 році та 458 млн дол. США у 2015 році (Elkahlout, 2020).

Характер гуманітарної дипломатії Кувейту поділяється два типи: надання безповоротної допомоги та кредитів на пільгових умовах. Наданням безповоротної допомоги опікуються переважно кувейтське Міністерство з питань авкафів та ісламу, афілійований із ним Дім Закят і Міжнародна ісламська благодійна організація, а з-поміж недержавних акторів – неприбуткові організації та спілки, яких налічується декілька десятків. Право надавати міжнародні кредити на пільгових умовах має Кувейтський фонд арабського економічного розвитку. Нижче розглянемо структурно-функціональні та ієрархічні особливості згаданих акторів гуманітарної дипломатії Кувейту.

Одним із найстарших провідників гуманітарної дипломатії Кувейту на міжнародній арені є створений у 1961 році Кувейтський фонд арабського економічного розвитку (далі – КФАЕР) – це провідна державна установа з надання економічної і технічної допомоги державам, що розвиваються, на проекти соціальної спрямованості: відновлення та модернізація наявної інфраструктури, будівництво нової критичної інфраструктури в секторах сільського господарства, енергетики, охорони здоров'я тощо. Правовий статус КФАЕР визначено Законом № 25 від 1974 року «Про реорганізацію Кувейтського фонду арабського економічного розвитку» та Статутом, затвердженим наказом прем'єр-міністра Кувейту від 1981 року. Де-юре фонд функціонує як самоврядна установа з фінансовою, адміністративно-технічною та операційною автономією. Де-факто КФАЕР афілійований з Міністерством закордонних справ Кувейту, адже інституційний нагляд за його діяльністю здійснює міністр закордонних справ Кувейту в ролі очільника ради директорів, який також призначає більшість членів ради директорів на 3 роки з правом повторного призначення. Відповідно, як голова ради директорів міністр закордонних справ Кувейту має право ініціювати від імені

КФАЕР надання міжнародних кредитів, позик, випуск бондів тощо. Баланс повноважень забезпечує генеральний директор фонду, який обирається Еміром Кувейту і якому голова ради директорів може делегувати ключові функції. Станом на 2025 рік через Кувейтський фонд арабського економічного розвитку Кувейт прокредитував на пільгових умовах 107 країн світу на суму 22 935 млрд. дол. США (Seheda, 2024, р. 77–78). Формат надання КФАЕР міжнародної допомоги не обмежується кредитами під 2,5–5 % щорічних, а передбачає також можливість спільного фінансування соціальних проєктів, виділення грантів, надання консультативних послуг та благодійних внесків. Вартий уваги і той факт, що в 1960-х роках географічні межі міжнародної гуманітарної співпраці через КФАЕР обмежувалися лише арабським світом, але до 1990-х років географія діяльності організації поступово розширилася ще на 6 напрямів – західноафриканський, центрально- та східноафриканський, далекосхідний, європейський і латиноамериканський. Однак диспропорція в обсягах наданої допомоги не зникла – 85 % фінансування спрямоване в арабські країни.

Діяльність Міністерства з питань авкафів та ісламу Кувейту регулюється Законом Еміра «Про Міністерство з питань авкафів та ісламу Кувейту» від 1979 року, у якому зазначено, що однією з ключових цілей відомства є інформаційно-гуманітарне сприяння мусульманам у світі за допомогою сучасних технологій, партнерств з іншими державами та тематичним міжнародними організаціями. Для реалізації зазначеного завдання один із семи структурних підрозділів Міністерства – департамент міжнародних відносин при секторі медіа та міжнародних відносин – налагоджує співпрацю з міжнародними мусульманськими та гуманітарними організаціями в галузі надання допомоги із соціального розвитку. Така допомога передбачає фінансовий, освітній (через виділення стипендій для іноземців), інформаційний та інші виміри, які опрацьовують через міжнародні конференції, заходи та інструменти багатосторонньої дипломатії.

Міністерство з питань авкафів та ісламу Кувейту курує діяльність Дому Закят – незалежного державного органу з власним бюджетом та відповідною юридичною самостійністю, який засновано в 1982 році для збору та дистрибуції пожертв мусульман у Кувейті та за кордоном для надання екстреної допомоги під час криз, зокрема, екологічного характеру. У період 1990–2014 років міжнародна допомога Дому Закят сумарно налічувала понад 750 млн дол. США. Дім Закят фінансує дітей-сиріт, учнів, екстрені медичні заходи під час катастроф, а також продуктово-матеріальну підтримку нужденних під час мусульманських свят (Ministry of Awqaf and Islamic Affairs, 2007; Elkahlout, 2020).

Міжнародна ісламська благодійна організація заснована відповідно до Указу Еміра Кувейту № 64 «Про міжнародну ісламську благодійну організацію» від 1986 року як незалежна інституція широкого спектра благодійної діяльності – освітньо-стипендіальної, культурної, економічної, грантової тощо (International Islamic Charity Organization). Організація має вищий статус за інші недержавні організації схожого спрямування та не зобов'язана звітувати Міністерству у справах соціальних питань і праці. Також Міжнародна ісламська благодійна організація користується правом самостійно проводити міжнародний напрям своєї гуманітарної діяльності. За період 2010–2015 років ця організація надала міжнародної допомоги на суму близько 150 млн дол. США (Leichtman, 2017, р. 11; International Islamic Charitable Organization, 2022).

Недержавні неприбуткові організації Кувейту також відіграють важливу роль у міжнародному вимірі кувейтської гуманітарної дипломатії. Вони ведуть свою діяльність під егідою Міністерства у справах соціальних питань і праці відповідно до Закону № 24 від 1962 року «Про громадські організації». Згадане міністерство пріоритетно контролює реєстрацію та аудит діяльності кувейтських благодійних організацій, однак не є єдиним важелем державного контролю. Міжнародну гуманітарну діяльність кувейтських ГО моніторить Міністерство закордонних справ Кувейту, а відповідні міжнародні фінансові транзакції – Центральний банк Кувейту. Складні ієрархічні взаємозв'язки державних і недержавних акторів гуманітарної дипломатії Кувейту, імовірно, сягають корінням сталої традиції благодійної діяльності емірату, яка сформувалася задовго до розбудови інституційного регуляторного апарату з набуттям державою незалежності. Також вагомим фактором посилення державного контролю над міжнародною фінансовою діяльністю благодійних організацій Кувейту стали ризики, пов'язані з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та іншими видами злочинної діяльності.

Найвпливовішою з недержавних благодійних організацій Кувейту є Червоний півмісяць Кувейту. Його засновано в 1966 році як незалежну волонтерську спілку, однак де-факто організація щільно інтегрована в діяльність офіційних акторів гуманітарної дипломатії Кувейту з надання міжнародної допомоги цивільним під час військових конфліктів, природних лих та інших криз. Сума наданої Червоним півмісяцем Кувейту міжнародної допомоги у період 1992–2014 років сягає 280 млн дол. США (Leichtman, 2017, p. 10; Kuwait Red Crescent Society).

З наведеного вище огляду системи гуманітарної дипломатії Кувейту доречно підсумувати такі її характерні риси: 1) давня інституційна практика (понад 50 років) та розгалуженість акторів – лише з-поміж найбільших налічується п'ять; 2) великий фінансовий потенціал системи, що забезпечує Кувейту провідне місце у світі в галузі гуманітарної дипломатії; 3) умовний поділ суб'єктів гуманітарної дипломатії на державні та недержавні, адже де-факто діяльності всіх суб'єктів притаманний високий рівень конвергенції; 4) високий рівень державного фінансового контролю з боку цілої низки державних органів над міжнародною благочинною діяльністю суб'єктів гуманітарної дипломатії Кувейту; 5) географія міжнародної безповоротної та кредитної допомоги Кувейту на гуманітарні потреби містить більшість регіонів світу, однак лівова частка (близько 85 %) спрямовується в арабські країни.

Гуманітарна дипломатія є сталим зовнішньополітичним вектором Кувейту, головною метою якого є зміцнення міжнародного іміджу Кувейту та його конвертація у фактор національної безпеки. В. Климончук, Н. Конопка та Р. Лакшмінараянан відзначають майстерність Кувейту у проведенні так званої тихої, нішевої дипломатії для забезпечення своїх геополітичних позицій у турбулентному субрегіоні з такими ворожими сусідами, як Іран та Саудівська Аравія (Klymonchuk, 2022, p. 141; Konopka, 2022, p. 132; Lakshminarayanan, p. 53). І. аль-Азімі також акцентує увагу на тому, що із 60-х років минулого століття зовнішня політика Кувейту завжди утримувала питання безпеки емірату в центрі уваги, оскільки геополітична ситуація стрімко змінювалась, а разом із нею – і підходи Кувейту до нейтралізації загроз (Alazimi, 2022, p. 12).

На рівні національної стратегії Кувейту гуманітарна дипломатія як зовнішньо-політичний інструмент закріплена в Національному плані розвитку Кувейту «Новий Кувейт» до 2035 року. У галузі гуманітарної дипломатії планом передбачено активізацію співпраці з міжнародними (благодійними) організаціями, зміцнення інституцій у сфері захисту прав людини (Seheda, 2024, p. 79; Kuwait Vision 2035 «New Kuwait»). Варто зазначити, що обсяги фінансування гуманітарної дипломатії Кувейту коливаються з року в рік і залежать від світових цін на нафту (доходи від продажу якої становлять левову частку кувейтського державного бюджету), а також внутрішньої економічної політики, спрямованої на диверсифікацію джерел державних прибутків.

Кувейт активно використовує інструменти багатосторонньої дипломатії для підсилення власного іміджу як міжнародного гуманітарного лідера. Структурні підрозділи ООН є ключовим партнером Кувейту в цьому зв'язку. Передусім, ідеться про Управління ООН з координації гуманітарних справ, Всесвітню продовольчу програму, Дитячий фонд ООН, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців. Фактично, Кувейт був одним із найбільших донорів агентств ООН з надання допомоги протягом трьох років поспіль – з 2013-го до 2015-го, профінансувавши 1,3 з 7 млрд дол. США, зібраних під час трьох міжнародних гуманітарних конференцій, проведених у Кувейті на запит ООН щодо розв'язання сирійської гуманітарної кризи (Kuwait Permanent mission to the UN). На визнання заслуг Кувейту в глобальних гуманітарних ініціативах Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун у 2014 році нагородив Еміра Кувейту С. ас-Сабаха званням «Гуманітарний лідер».

Також у Кувейті працює Офіс координатора системи ООН, представлений такими структурними підрозділами: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Міжнародна організація з міграції та Міжнародна організація праці (United Nations in Kuwait). Ключовим завданням організації в Кувейті є посилення співпраці в тристоронньому форматі між ООН, урядом Кувейту (переважно КФАЕР) та країнами-реципієнтами гуманітарної допомоги через місцеві офіси координатора системи ООН за напрямками розвитку, миротворчої та гуманітарної діяльності. Офіс координатора системи ООН у Кувейті є ключовим актором багатосторонньої гуманітарної дипломатії Кувейту, через який ініціюють, координують та комунікують проекти гуманітарної дипломатії, спонсором яких є уряд Кувейту, представлений переважно КФАЕР та МЗС або незалежними благодійними організаціями. Офіс публікує щорічні звіти, невід'ємним складником яких є розділ про здобутки міжнародної співпраці у форматі ООН – Кувейт – країни-реципієнти. Деякі звіти фокусуються на якісному аналізі проведених заходів (майстеркласів, лекцій, форумів, конференцій, програм розвитку тощо), тоді як інші згадують конкретні проекти з географічними, часовими, фінансовими межами. У таблиці нижче представлено найбільші за вартістю кейси гуманітарної дипломатії Кувейту в межах його взаємодії з гуманітарними агентствами ООН та релевантними міжнародними гуманітарними організаціями (на основі звітних документів Офісу координатора системи ООН у Кувейті, кросвалідованих через відкриті онлайн-джерела).

Огляд практики багатосторонньої гуманітарної дипломатії Кувейту через призму міжнародних організацій підтвердив окреслену вище диспропорцію географічної спрямованості допомоги, яка пріоритезує арабо-мусульманські країни.

Таблиця 1

**Обсяги кувейтської матеріальної допомоги країнам світу
в рамках багатосторонньої дипломатії**

	Гуманітарні агентства ООН та інші міжнародні організації		
	2022	2023	2024
Уряд Кувейту (МЗС, КФАЕР), Міжнародна ісламська благодійна організація	0,25 млн дол. США на підтримку українських дітей, постраждалих від війни 5 млн дол. США на гуманітарні потреби Афганістану 2,5 млн дол. США на енергетичні потреби Ємену	97,6 млн дол. США на допомогу постраждалим від землетрусів сирійцям та туркам 6 млн дол. США на допомогу громадянам Судану	4 млн дол. США на потреби Гуманітарного фонду Афганістану 3,87 млн дол. США на охорону здоров'я та розбудову портів у Ємені 0,2 млн дол. США на гуманітарні потреби Пакистану, Іраку та Лівану 2 млн дол. США на розміщення переселенців у Бангладеш 0,75 млн дол. США на подолання наслідків повеней у Пакистані
Червоний півмісяць, Кувейтська спілка допомоги, Спілка «Аль-Нурі та ін.	Медичні та продуктові набори для громадян Афганістану, Ємену, Пакистану, Сирії, Судану, України, жителів Гази	18 млн дол. США на допомогу цивільним у Газі 0,4 млн дол. США на освітні проекти в Ємені Медичні та продуктові набори для громадян Лівії, Палестини	1,29 млн дол. США на опріснення води в Газі 1,2 млн дол. США на гуманітарну допомогу Судану Авіаміст із гуманітарною допомогою Сирії

Джерело: укладено авторами за матеріалами щорічних звітів Офісу координатора системи ООН у Кувейті та відкритих джерел

Цілковито природним є зовнішньополітичний фокус Кувейту на близьке зарубіжжя, у якому країни тісно співпрацюють на рівні як двосторонніх відносин, так і Ради співробітництва арабських держав Затоки, Ліги арабських держав, Африканського союзу, Організації ісламського співробітництва тощо. Однак і з більш далекими країнами, з якими Кувейт має лише перспективи розвитку стратегічного партнерства, напрям гуманітарної дипломатії демонструє поступ. До числа таких держав належить і Україна. Сумарний пакет кувейтської гуманітарної допомоги Україні з 2022 року через гуманітарні агентства ООН за сприяння Товариства червоного півмісяця Кувейту, товариств червоного хреста Польщі та України охопив: 1) 4 млн дол. США на потреби вимушено переміщених українців; 2) 2 вантажних літаки з гуманітарним вантажем; 3) 1 млн дол. США на 40 електрогенераторів для України. Раніше в межах протидії наслідкам аварії на Чорнобильській АЕС, Кувейт одним із перших долучився до кола міжнародних донорів, надавши 15 млн дол. США на проект «Укриття». Також Кувейт передав медичне обладнання Міжнародній клініці відновного лікування в м. Трускавці та Київському Інституту серця на суму близько 0,25 млн дол. США (Сегеда, 2024, с. 162). Зі свого боку, у 2003 році Україна теж виявила готовність захистити цивільних осіб у Кувейті

від наслідків можливого застосування режимом Саддама Хусейна хімічної зброї. Для цього на прохання уряду Кувейту до емірату направлено 19 окремих батальйонів радіаційного, хімічного та біологічного захисту Збройних Сил України. Щодо цього Президент України П. Порошенко з нагоди візиту в Кувейт зазначив: «Пізніше цей військовий підрозділ став основою українського контингенту, який брав участь у силах міжнародної коаліції з визволення Іраку, що дало змогу усунути потенційну небезпеку нової агресії проти Кувейту з боку північного сусіда» (Ukrinform, 2018).

Описані кейси гуманітарної дипломатії Кувейту в контексті його багатосторонньої дипломатії через механізми ООН та допомоги Україні дозволяють виокремити такі особливості: 1) гуманітарна дипломатія є одним з основних стовпів зовнішньої політики Кувейту як фактор позитивного іміджу, репутаційної та безпосередньої безпеки в турбулентному субрегіоні; 2) обсяги щорічного фінансування Кувейтом потреб гуманітарної дипломатії за останні 25 років коливалися від десятків до сотень млн дол. США на рік залежно від потенціалу державного бюджету, розмір якого пов'язаний із доходами від продажу нафти та внутрішніми економічними реформами; 3) основними міжнародними партнерами Кувейту в контексті гуманітарної дипломатії є причетні агентства ООН – Управління ООН з координації гуманітарних справ, Всесвітня продовольча програма, Дитячий фонд ООН, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, а також Офіс координатора системи ООН у Кувейті, через який відбувається організація та координація відповідних проєктів; 4) офіційні звітно-аналітичні матеріали щодо гуманітарної дипломатії Кувейту репрезентовані спорадично, що вимагає кросвалідації окремих фактів через медіа; 5) географія міжнародної гуманітарної дипломатії Кувейту переважно вміщує арабо-мусульманські країни; 6) українсько-кувейтський кейс гуманітарної дипломатії представлений плідною понад 20-річною співпрацею з надання різнопланової взаємодопомоги в кризових ситуаціях.

Зовнішньополітичні інтереси України в Кувейті наразі охоплюють три ключові завдання: 1) мобілізація політичної та економічної підтримки України в її протистоянні агресору; 2) мобілізація підтримки України кувейтською громадськістю; 3) залучення матеріально-технічної допомоги та закладання основ майбутньої співпраці щодо відновлення та відбудови України. У контексті виконання цих завдань результати дослідження можуть бути корисними в декількох аспектах.

По-перше, масштаб і досягнення гуманітарної дипломатії Кувейту та позитивний досвід двосторонньої співпраці між Україною та Кувейтом у цьому зв'язку актуалізують питання ще більшого поглиблення гуманітарної співпраці. Робота за цим вектором передбачає активізацію співпраці через КФАЕР та розширення кола контактів у розгалуженій мережі недержавних гуманітарних організацій Кувейту. Виправданим убачається також налагодження дипломатичних контактів з представниками тих країн у Кувейті, портфоліо гуманітарної співпраці яких із Кувейтом налічує багато успішних кейсів – Палестина, Судан, Ірак, Пакистан тощо. Вагомий з погляду контактної бази – Офіс координатора системи ООН у Кувейті, який є місцевим магнітом ініціатив, проєктів та зв'язків у галузі гуманітарної дипломатії. Якість та ефективність роботи української дипломатичної місії в Кувейті за окресленими векторами є незаперечною,

про що свідчать конкретні результати – отримання Україною декількох пакетів гуманітарної допомоги від Кувейту з 2022 року. Збільшити наявний високий рівень ефективності роботи на гуманітарному напрямі потенційно можуть такі кроки: а) проведення більшої кількості заходів публічної дипломатії з акцентом на благодійний аспект (з урахуванням особливостей місцевого законодавства); б) ініціювання державних проєктів з обміну досвідом у галузі менеджменту гуманітарних криз та інших дотичних сферах, у яких Україна має великий практичний досвід; в) сприяння в установленні неофіційних контактів експертного рівня між громадськими активістами Кувейту, які мають родинні, освітні, економічні та інші зв'язки з Україною і їхніми візаві в Україні, що може дати старт незалежним приватним благодійним проєктам.

По-друге, успішний кейс використання Кувейтом інструменту гуманітарної дипломатії у своїй зовнішній політиці для нівеляції актуальних та потенційних безпекових ризиків можна спробувати екстраполювати на українські реалії. Одразу зазначимо, що ми погоджуємося з думкою К. Подгорської (Podhorska, 2022) та інших дослідників теми щодо незіставного політико-безпекового та ресурсного контекстів, у яких опинилися Кувейт у 1990 році та Україна у 2022-му. Однак певні уроки з кувейтського кейсу все-таки є актуальними для України. Одним із них є досвід розвитку інвестиційних програм на кшталт створення суверенного інвестиційного фонду, який у майбутньому може виконувати і роль іміджевого інструменту України у світі. Кувейтський досвід гуманітарної дипломатії насамперед засвідчує свою ефективність як гаранта репутаційної безпеки держави, що в сучасних гібридних війнах є вартим уваги фактором. Російський напад на Україну, як й іракський на Кувейт, супроводжувався тривалими дезінформаційними, пропагандистськими кампаніями з довгогральними негативними наслідками. Однак дуже складно дегуманізувати образ, який усталено сприймається у світі як гуманітарний лідер. Так, доречним видається актуалізувати наявні кейси гуманітарної дипломатії України та провести серію відповідних інформаційних кампаній для поширення міжнародної обізнаності щодо цього.

Висновки

1. Установлено, що гуманітарна дипломатія Кувейту – це добре розвинута система віком у понад 50 років з розгалуженою мережею державних та недержавних акторів, що характеризуються високим рівнем конвергенції в міжнародній гуманітарній діяльності. Продемонстровано, що діяльність усіх суб'єктів гуманітарної дипломатії Кувейту (КФАЕР, Міністерство з питань авкафів та ісламу, Дім Закят, Міжнародна ісламська благодійна організація, Червоний півмісяць та ін.) перебуває під посиленням державним фінансовим моніторингом з огляду на значний обсяг транзакцій та по'язані із цим безпекові ризики. Простежено, що фінансування Кувейтом проєктів гуманітарної дипломатії залежить від потенціалу державного бюджету та може коливатися від десятків до сотень млн дол. США на рік. Спостережено, що географія гуманітарної діяльності Кувейту покриває більшість регіонів світу з великою диспропорцією на користь країн арабського світу (близько 85 %).

2. Обґрунтовано, що гуманітарна дипломатія є одним зі стовпів зовнішньої політики Кувейту та фактором його позитивного іміджу, репутаційної і прямої безпеки. З'ясовано, що в багатосторонньому міжнародному форматі вона реалізу-

ється насамперед через агенції ООН (ООН, WFP, UNICEF, UNHCR) та Офіс координатора системи ООН у Кувейті. Попри фрагментарність звітно-аналітичних ресурсів щодо відповідних заходів, вдалося встановити, що кількість та масштаб кувейтських міжнародних проєктів гуманітарної дипломатії є великими (лише протягом 2022–2024 років та лише в межах багатосторонньої дипломатії фінансову допомогу надано понад 10 країнам на суму понад 130 млн дол. США без урахування інших видів гуманітарної допомоги). Українсько-кувейтський вимір гуманітарної дипломатії представлений сталою понад 20-річною взаємовигідною співпрацею, одним із сучасних проявів якої є два пакети допомоги Україні після 2022 року.

3. Окреслено низку заходів, які рекомендовано вжити для покращення результатів гуманітарної дипломатії у вимірі українсько-кувейтських відносин та з огляду на зовнішньополітичні інтереси України в Кувейті: поглиблювати гуманітарну співпрацю через КФАЕР, Офіс координатора системи ООН у Кувейті, недержавні кувейтські гуманітарні організації та активізувати контакти з дипломатами тих країн, які демонструють високі результати співпраці з Кувейтом на гуманітарному напрямі; масштабувати події публічної дипломатії в Кувейті з благодійним компонентом; сприяти розбудові формальних і неформальних експертних контактів між гуманітарними стейкхолдерами обох країн; підсилити міжнародну комунікацію українських кейсів гуманітарної дипломатії.

Перспективи подальших досліджень, з огляду на сформовані висновки, містять, але не обмежуються таким спектром питань: а) проблеми оптимізації кадрового та ресурсного капіталу зовнішньополітичного відомства України для вдосконалення окремих практик гуманітарної дипломатії в межах компетенції; б) дослідження досвіду гуманітарної дипломатії інших арабських країн, які досягли значних успіхів у цій галузі (Катар, ОАЕ), для оцінки перспектив імплементації у зовнішньополітичний курс України відповідних успішних міжнародних практик.

References [Список використаної літератури]

- Alazimi, I. D. (2022). Kuwaiti Foreign Policy Objectives, and its Characteristics, and Instruments. *The World Research of Political Science Journal*, 5 [in English]. [in English]. [Alazimi I. D. Kuwaiti Foreign Policy Objectives, and its Characteristics, and Instruments. *The World Research of Political Science Journal* 2022. Vol. 5. URL: <https://digitalcommons.aaru.edu.jo/cgi/viewcontent.cgi?article=1056&context=wrpsj> (date of access: 29.06.2025)]
- De Lauri, A. (2018). Humanitarian Diplomacy: A New Research Agenda. *Bergen: Chr. Michelsen Institute. CMI Brief*, 4. [in English]. [De Lauri A. Humanitarian Diplomacy: A New Research Agenda. *Bergen: Chr. Michelsen Institute. CMI Brief*. 2018. Vol. 4. 4 p. URL: <https://www.cmi.no/publications/6536-humanitarian-diplomacy-a-new-research-agenda> (date of access: 29.06.2025)]
- Elkahlout, Gh. (2020). «Hearts and Minds»: Examining the Kuwaiti Humanitarian Model as an Emerging Arab Donor. *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 14(1), 141–157. [in English]. [Elkahlout Gh. «Hearts and Minds»: Examining the Kuwaiti Humanitarian Model as an Emerging Arab Donor. *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*. 2020. Vol. 14, Is. 1. P. 141–157. URL: <https://doi.org/10.1080/25765949.2020.1728975> (date of access: 29.06.2025)]
- International Islamic Charitable Organization (2022). *Volunteers Management Policy*. [in English]. [International Islamic Charitable Organization. *Volunteers Management Policy*. 2022. 7 p. URL: <https://fund.iico.org/f/VolunteersManagementPolicy.pdf> (date of access: 29.06.2025)]
- Klymonchuk, V. (2022). Humanitarian Diplomacy as a Foreign Policy Priority of Kuwait and the UAE. *International Relations, public communications and regional studies. Lutsk: Lesya Ukrainka Volyn National University*, 3(14), 137–148. [in Ukrainian]. [Климончук В. Гуманітарна дипломатія як пріоритет зо-

- внішньої політики Кувейту та ОАЕ. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2022. № 3(14). С. 137–148 URL: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2022-03> (дата звернення: 29.06.2025)].
- Копорка, N. (2022). Soft Power as a Tool of Foreign Policy of the State of Kuwait. *Philosophy and Political science in the context of the modern culture*, 2(14), 131–140. [in Ukrainian]. [Копорка Н. «М'яка сила» як інструмент зовнішньої політики держави Кувейт. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2022. № 2(14). С. 131–140. URL: <https://doi.org/10.15421/352231> (дата звернення: 29.06.2025)].
- Kuwait Red Crescent Society. *Projects*. URL:<https://www.krcs.org.kw/projects> [in English]. [Kuwait Red Crescent Society. *Projects*. URL:<https://www.krcs.org.kw/projects> (date of access: 29.06.2025)]
- Kuwait Vision 2035 «New Kuwait». Kuwait National Development Plan. *United Nations ESCWA*. [in Arabic]. [Kuwait Vision 2035 «New Kuwait». Kuwait National Development Plan. *United Nations ESCWA*. URL: <https://nwm.unescwa.org/resources/240> (date of access: 29.06.2025)]
- Leichtman, M. A. (2017). Kuwaiti Humanitarianism: the History and Expansion of Kuwait's Foreign Assistance Policies. *Stimson Center*. [in English]. [Leichtman M. A. Kuwaiti Humanitarianism: the History and Expansion of Kuwait's Foreign Assistance Policies. *Stimson Center*. 2017. URL: <https://www.jstor.org/stable/resrep10801> (date of access: 29.06.2025)]
- Minear, L., & Smith, H. (Eds.). (2007). *Humanitarian diplomacy: practitioners and their craft*. Tokyo; New York: *UN University Press*. [in English]. [Minear L., Smith, H. (Eds.). *Humanitarian diplomacy: practitioners and their craft*. Tokyo; New York: UN University Press. 2007. 407 p. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/602125?ln=en&v=pdf> (date of access: 29.06.2025)]
- Ministry of Awqaf and Islamic Affairs. (2007). Strategic Plan to The Ministry of Awqaf and Islamic Affairs 2006/2007 – 2010/2011: Moderate Nation. [in English]. [Ministry of Awqaf and Islamic Affairs. Strategic Plan to The Ministry of Awqaf and Islamic Affairs 2006/2007 – 2010/2011: Moderate Nation. 2007. 37 p. URL: <https://content.awqaf.gov.kw/BasicPages/2020/10/773b3f07a3934e759d8d648c6cca9a0f.pdf> (date of access: 29.06.2025)]
- Permanent Mission of the State of Kuwait to the United Nations. Kuwait and the United Nations. [in English]. [Permanent Mission of the State of Kuwait to the United Nations. Kuwait and the United Nations. URL: <http://www.kuwaitmissionun.org/about-un.html> (date of access: 29.06.2025)]
- Podhorska, K. (2022) Post-war economic recovery of Kuwait. *Dnistrivskiyi Centre*. [in Ukrainian]. [Подгорська К. Післявоєнна економічна розбудова Кувейту. *Центр Дністрянського*, 2022. URL: <https://dc.org.ua/news/pislavoenna-ekonomichna-rozbudova-kuvejtu> (дата звернення: 29.06.2025)].
- Rousseau, E. & Pende, A. (2020). Humanitarian Diplomacy. In: Balzack, T., Charillon, F., Ramel, F. (eds.) *Global Diplomacy. The Sciences Po Series in International Relations and Political Economy*. Palgrave Macmillan, Cham. [in English]. [Rousseau E., Pende A. Humanitarian Diplomacy. In: Balzack, T., Charillon, F., Ramel, F. (eds.) *Global Diplomacy. The Sciences Po Series in International Relations and Political Economy*. Palgrave Macmillan, Cham. 2020. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-28786-3_18 (date of access: 29.06.2025)]
- Sheda, O. (2024). The Role of Public Diplomacy in the Development of Ukraine's Bilateral Relations with Qatar, Kuwait and the United Arab Emirates (Doctoral dissertation). Ivano-Frankivsk, Ukraine [in Ukrainian]. [Сегеда О. О. Роль публічної дипломатії у розвитку двосторонніх відносин України з Катаром, Кувейтом та Об'єднаними Арабськими Еміратами : дис. ... д-ра філософії : 052. Івано-Франківськ, 2024. 256 с. URL: https://vad.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/156/2023/11/seheda_dysertatsiia.pdf (дата звернення: 29.06.2025)].
- Ukrinform. (2018). Interview of the President of Ukraine Petro Poroshenko for KUNA. [in Ukrainian]. [Укрінформ. Петро Порошенко, Президент України: інтерв'ю КУНА, 2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2425444-petro-poroshenko-prezident-ukraini-intervu-kuna.html> (дата звернення: 29.06.2025)].
- United Nations in Kuwait. *Kuwait UN House*. [in English]. [United Nations in Kuwait. *Kuwait UN House*. URL: <https://kuwait.un.org/en> (date of access: 29.06.2025)]

Стаття надійшла до редакції 28.08.2025 року
Дата рекомендації до друку 02.10.2025
Стаття опублікована 10.11.2025

Seheda O. O.

Department of Interdisciplinary Education
Kyiv-Mohyla School of Professional and Continuing Education
National University of Kyiv-Mohyla Academy
12/4 Voloska Str., building 7, National University of Kyiv-Mohyla Academy, Kyiv,
04070, Ukraine,

Khomenska I. V.

Rendering Services to Diplomatic Missions SE
6-A Pyrohova Str, Kyiv, 01054, Ukraine

**KUWAIT'S HUMANITARIAN DIPLOMACY THROUGH THE LENS
OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS:
IMPLICATIONS FOR UKRAINE**

Summary

This article examines Kuwait's humanitarian diplomacy through its cooperation with international organizations and distills implications for the further development of Kuwaiti-Ukrainian relations in this domain. The study employs structural-functional analysis, the case-study method, and synthesis. It maps the principal actors of Kuwait's humanitarian diplomacy – the Kuwait Fund for Arab Economic Development, the Ministry of Awqaf and Islamic Affairs, Kuwait Zakat House, the International Islamic Charity Organization, and the Kuwait Red Crescent Society – and profiles cases of Kuwait's humanitarian cooperation with international organizations and with Ukraine. To our knowledge, this is among the first contributions in Ukrainian political-science scholarship to synthesize lessons from Kuwait's humanitarian diplomacy that speak directly to Ukraine's foreign-policy priorities: mobilizing larger volumes of humanitarian assistance and codifying successful image-building practices to help neutralize geopolitical threats. The analysis shows that Kuwait's humanitarian diplomacy has evolved over more than fifty years and is deeply embedded in its foreign policy as a source of positive international image, reputational security, and direct security benefits. In multilateral settings, it is implemented primarily through UN agencies (OCHA, WFP, UNICEF, UNHCR) in coordination with the UN Resident Coordinator's Office in Kuwait. While global in reach, Kuwait's aid flows are concentrated in Arab countries. The assessment of Kuwaiti-Ukrainian cooperation indicates long-standing, mutually beneficial ties with clear scope for deepening; the article outlines concrete steps to unlock this untapped potential.

Key words: humanitarian diplomacy, international organizations, United Nations, Kuwait, Ukraine.